

LA DIVERSIFICACIÓ CURRICULAR: MIRALL DE L'ORIENTACIÓ ACADÈMICA I PROFESSIONAL

Clara Balaguer Nadal

Llicenciada en psicopedagogia. Àrea d'Innovació i suport educatiu, Consorci d'Educació de Barcelona

Teresa Coquard Calvo

Llicenciada en pedagogia. Tutora de l'Aula Oberta de l'INS Domènech i Muntaner (Barcelona)

Vicent Mari Serra

E.T. Telecomunicacions. Professor de tecnologia de l'Aula Oberta de l'INS Fort Pius (Barcelona)

RESUMEN

Los talleres para la diversificación curricular se ofrecen desde el Área de Innovación del Consorci d'Educació de Barcelona, a los centros de secundaria de la ciudad como apoyo a sus medidas de atención a la diversidad. El artículo describe cómo estos institutos, según sus medidas organizativas, los adaptan con el objetivo que el alumnado con un estilo de aprendizaje más cercano a lo práctico y manipulativo que a lo abstracto y conceptual, los aprovechen al máximo y les sirva para acabar su escolarización obligatoria de manera exitosa. Se describe también el componente orientativo de estos talleres y el esfuerzo que se está realizando desde algunos centros de secundaria para hacer que la acción tutorial de tercero y cuarto de ESO se vincule directamente a los talleres.

ABSTRACT

The workshops in curricular diversification are organised by the Àrea de Innovació (Department for Innovation), part of the Consorci d'Educació de Barcelona (Barcelona Education Consortium) for the city's secondary schools in support of their measures for the promotion of diversity. The article describes how these secondary schools, depending on their organisational resources, adapt the workshops in order that students get the most out of them, within the framework of an educational style focussing more on the practical than on the abstract and conceptual, and that they help students to successfully finish their compulsory education. The advisory aspect of these workshops is also described and the efforts being made by certain secondary schools to make tutorials in the penultimate and last years of ESO (Compulsory Secondary Education) directly linked to the workshops.

Alumnes de l'escola de Barbiana afirmaven que, amb els "nois que no voleu (...) l'escola esdevé més difícil. Alguna vegada ve la temptació de treure-se'ls de sobre. Però si es perden ells l'escola ja no és escola. És un hospital que cura els sans i rebutja els malalts. Esdevé un instrument de diferenciació cada vegada més irremediable"[1]. Aquest és el gran repte del sistema educatiu: escoles i instituts han de passar de ser els *hospitals dels sans* a ser espais on tots i cadascun dels i les joves *esdevinguin sans*. Les institucions educatives han de proporcionar el màxim d'experiències d'aprenentatge perquè l'alumnat senti que té un paper rellevant en la societat del coneixement, l'identifiqui i el transformi en inquietud i en necessitat de modelar el seu projecte vital.

El professorat es troba dia rere dia a les aules dels instituts centenars d'adolescents amb relacions familiars i experiències educatives passades, amb necessitats i interessos múltiples i singulars, i amb estils i ritmes d'aprenentatge diversos. El centre educatiu i el professorat necessita diferents suports que li permetin diversificar objectius, continguts, procediments i productes; i la suficient autonomia per decidir l'ús del temps i dels espais educatius[2], per ser flexibles quant a l'organització de les aules i per dissenyar i implementar un projecte d'acció tutorial que afavoreixi la implicació i compromís de cada alumne en el seu procés d'aprenentatge i l'acompanyi i orienti en la presa de decisions sobre seu futur personal, formatiu i professional.

El Consorci d'Educació de Barcelona, com a responsable de l'educació de la ciutat de Barcelona, ofereix als centres d'educa-

ció de secundària diferents projectes i accions de suport a l'atenció a la diversitat i a l'orientació acadèmica i professional. La Llei d'Educació vigent i el Decret d'Autonomia dels centres que s'està pactant legislen i ordenen, i per tant fan possible, la imprescindible autonomia pedagògica i de gestió dels centres.

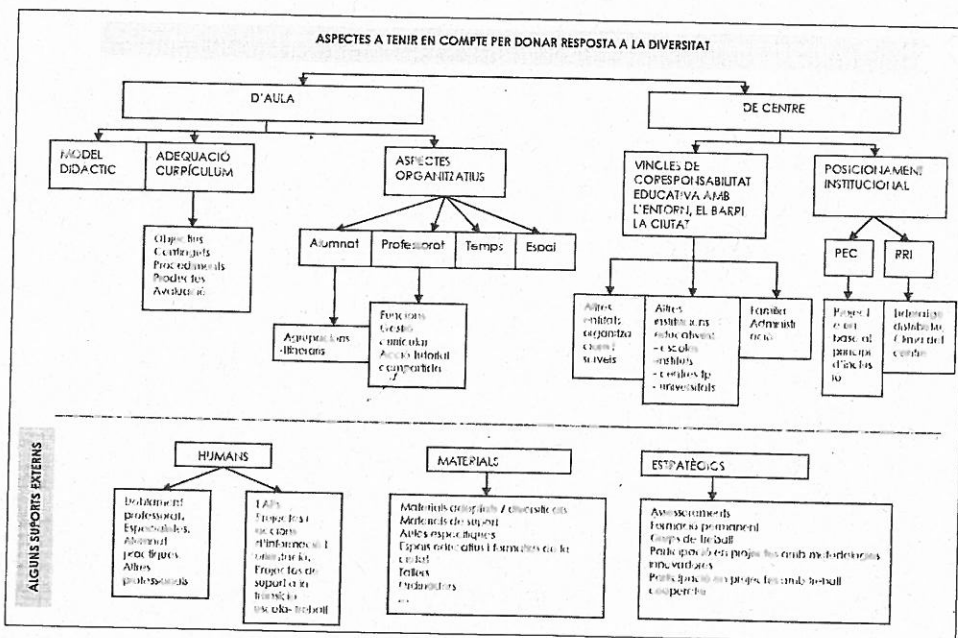
Aquest article dona a conèixer un dels projectes del Consorci d'Educació de Barcelona, els *Tallers per a la diversificació curricular*, en un inici dissenyat com a acció de reforç dels aprenentatges per a l'alumnat de 3r i 4t de centres de secundària. Amb el temps, però, alguns centres l'han incorporat com a metodologia als diferents grups de l'ESO mentre que altres instituts l'estan configurant com a peça imprescindible per a afavorir els seus processos d'acompanyament i orientació acadèmica i professional.

El document s'estructura en quatre apartats: un primer on es descriu a grans trets les consideracions que els centres tenen compte quan es plantegen com atendre les diversitats a les seves aules i, en el cas de 3r i 4t de l'ESO les possibilitats que ofereix la normativa vigent. El segon es dedica a explicar els orígens, l'evolució, quins són en l'actualitat i com s'estructuren els *Tallers per a la diversificació curricular* que s'ofereixen des de l'administració educativa pública de la ciutat de Barcelona. El tercer apartat recull una sèrie de reflexions fetes a partir de l'experiència dels centres que han realitzat algun d'aquests tallers amb el seu alumnat. Finalment, i a mode de conclusions, en el quart apartat s'esbossa les perspectives de futur d'aquest projecte, vinculades necessàriament a l'acció tutorial i a l'orientació.

1. DEIXANT ENRERE "L'HOSPITALITZACIÓ" DE L'ESCOLA

Els centres educatius ho tenen clar: cal atendre la diversitat de les aules. Els darrers temps han experimentat models organitzatius (des de les agrupacions per nivells, als agrupaments flexibles) i models didàctics (des de les llargues unitats didàctiques, la desconnexió entre les matèries i l'avaluació per continguts, al treball interdisciplinari, la seqüenciació per fases de les unitats i l'avaluació per competències) i han anat incorporant les diferents teories sobre els processos d'ensenyament i aprenentatge a la seva pràctica quotidiana. L'atenció a la diversitat depèn del posicionament institucional que cada centre educatiu tingui, de quin sigui el seu projecte educatiu de centre i de com concreti els principis d'equitat i d'inclusió. El treball cooperatiu en xarxa amb altres institucions educatives del mateix o diferent etapa i l'obertura del centre a l'exterior, fa que els aprenentatges passin a ser reals, útils i significatius. Aquesta coherència entre les institucions i la connexió directa amb la societat és necessària per a què l'alumnat es motivï en assolir els seus reptes acadèmics, personals i professionals.

Per tal de dur a terme un projecte d'aquesta envergadura, cal un equip docent implicat en el projecte de centre, coordinat i amb capacitat de treball col·laboratiu, i un equip directiu que promogui el lideratge compartit i distribuït i sigui capaç de crear un bon clima de centre. Requereix també que l'administració educativa ofereixi als centres mesures, accions, materials i estratègies de suport

(Quadre 1: Aspectes a tenir en compte per donar resposta a la diversitat[3])

En aquest marc, les oportunitats creades per la nova Llei d'educació[4] fan factible la proposta que una de les mesures de reforç dels aprenentatges sigui els programes de diversificació curricular on l'alumnat de 3r i 4t d'ESO que ho requereixi per la seva trajectòria acadèmica, per la seva motivació i pel seu estil d'aprenentatge, descobreixi, participi i s'integri en diferents escenaris reals des dels quals s'interrogui sobre què és allò que observa i experimenta, sobre les seves expectatives i el que troba, sobre la raó dels conflictes que sorgeixen, sobre els coneixements i competències requerides, i sobre el perfil de persones amb qui es troba.

Per tal de facilitar el desenvolupament de les competències bàsiques i obtenir el graduat en educació secundària, es proposa una

organització curricular flexible, on es potenciï la figura del tutor-referent-acompanyant, la programació s'estructuri per àmbits, i s'especifiquin els criteris i els instruments d'avaluació i d'acreditació coherents amb els objectius individuals i de grup establerts.

L'àmbit sociolingüístic i el de caràcter científic i tecnològic es desenvolupen en el marc de l'aula oberta amb un durada d'11 a 13 hores lectives. Per a la tutoria pròpiament dita es destina entre 1 i 2 hores lectives. El Decret 143/2007, de 26 de juny, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria[5], i les Instruccions de principi de curs[6] estableixen que *es poden dedicar entre 10 i 12 hores lectives a realitzar l'àmbit pràctic amb activitats estructurades de caràcter pràctic i funcional que promoguin l'adquisició de les habilitats personals necessàries per a la vida adulta i professional. Al mateix temps es desenvoluparan activitats que contribueixin a l'orientació professional dels alumnes. Inclourà activitats relacionades amb el currículum de l'ESO i específiques del programa.* Per tal de desenvolupar l'àmbit pràctic l'administració educativa pot signar convenis amb entitats i institucions de l'entorn[7]. És a dir, per primer cop es permet l'obertura territorial de les aules, tan necessàries per a la coresponsabilització educativa abans esmentada i per a que l'alumnat experimenti i doni un sentit als aprenentatges en el marc de la seva vida personal, formativa i professional.

Existeixen altres propostes d'organització i adaptació curricular que es desenvolupen a instituts d'educació secundària molt ben acceptades per tota la comunitat escolar perquè donen resposta a les necessitats concretes del seu alumnat. Totes tenen en comú que estableixen uns criteris de selecció de l'alumnat destinatari molt clars, fomenten el treball interdisciplinari, conceben l'entorn com a espai educatiu del centre i realitzen una acció tutorial transversal amb clara missió orientadora.

2. UN SUPORT A LA DIVERSIFICACIÓ CURRICULAR

Els tallers per a la diversificació curricular (TDC) s'ofereixen als centres de secundària de la ciutat de Barcelona com a suport als seus programes d'atenció a la diversitat.

Aquests tallers es van iniciar al 2003-2004 en el marc del Programa Èxit[8] a l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona, d'acord amb la Inspecció Educativa, i en aquell moment van adquirir el nom de Tallers en contextos no escolars (TECNE). A partir de convenis de col·laboració amb diferents entitats i institucions de la ciutat, s'oferien a grups entre 10 i 15 alumnes d'un mateix institut que participessin d'una experiència en un entorn formatiu diferent al centre que els apropés a aprenentatges manipulatius. La presència en el taller del tutor o tutora era imprescindible pel seu bon funcionament, així com el fet que la persona que fes la formació fos un/a professional del sector, i no un educador/a amb coneixements en la professió.

Amb el traspass durant el curs 2004-2005 al Consorci d'Educació de Barcelona i amb l'aparició dels programes de diversificació

curricular en el Decret del d'ordenació de secundària[9] es reestructuren els tallers:

- es dissenyen les seves programacions per competències segons els objectius curriculars de 3r i 4t d'ESO
- s'amplien les famílies professionals amb els que es vinculen els tallers;

s'enforteix el triangle de coresponsabilitat educativa existent entre els centres educatius, entitats i organitzacions territorials, i l'administració educativa local: es desenvolupen conjuntament sessions de planificació, seguiment, avaluació i formació i es constitueixen grups de treball per crear materials diversificats relacionats amb els diferents tallers.

Centre del Vidre.

3. UNA IMMERSIÓ PELS INSTITUTS

Quan un dels TDC es realitza en un centre s'adapten els seus continguts en funció del grup, es potencia el desenvolupament d'una o altra competència segons les característiques individuals dels i les alumnes, ... Però hi ha un marc de funcionament bàsic i imprescindible per assegurar la qualitat del procés plantejat.

Les coordinacions que es fan al llarg del curs en relació als tallers han fet palès allò que per a tota la comunitat educativa és una obvietat: cada centre de secundària adopta un model organitzatiu diferent. La concreció i l'abast de com es realitza un TDC a cada centre estan determinats per aquest model.

INFLUÈNCIA DE LES MODALITATS ORGANITZATIQUES DE L'AULA EN LA REALITZACIÓ DELS TALLERS PER A LA DIVERSIFICACIÓ CURRICULAR

TALLER	Comp. comunicativa lingüística i audiovisual	Comp. artística i cultural	Comp. digital	Comp. matemàtica	Comp. d'aprendre a aprendre	Comp. d'autonomia i iniciativa personal	Conexement i interacció amb el món	Comp. social i ciutadana
Cinema: retrats d'oficis	x	x	x		x	x	x	x
Circ EXIT	x	x		x	x	x	x	x
Cuina	x				x	x	x	x
Fusteria	x		x	x	x	x	x	x
Grumet EXIT	x			x	x	x	x	x
Joieria	x	x		x	x	x	x	x
"Tan monos com jo"	x	x	x		x	x	x	x
TMB es mou per l'educació	x		x	x	x	x	x	x
Un còmic amb història	x	x			x	x	x	x
Vidre per fusió	x	x		x	x	x	x	x

(Quadre 2: Vinculació dels Tallers amb les competències bàsiques)

TALLERS I CONEXIONS AMB ÀMBITS	àmbit lingüístic			àmbit social			àmbit tecnocientífic			àmbit matemàtic			àmbit laboral				
	coneixements	habilitats	actituds	coneixements	habilitats	actituds	coneixements	habilitats	actituds	coneixements	habilitats	actituds	coneixements	habilitats	actituds		
Cinema: retrats d'oficis	x	x		x	x		x	x							x	x	x
Circ EXIT	x	x		x						x					x	x	x
Cuina	x	x		x				x							x	x	x
Fusteria	x	x						x		x	x				x	x	x
Grumet EXIT	x			x				x	x	x					x	x	x
Joieria	x			x				x	x	x	x				x	x	x
"Tan monos com jo"	x	x		x				x	x	x					x	x	x
TMB es mou per l'educació	x	x		x				x	x	x					x	x	x
Un còmic amb història	x	x		x											x	x	x
Vidre per fusió	x	x		x				x							x	x	x

(Quadre 3: Connexió dels Tallers amb els àmbits d'aprenentatge)

Els tallers realitzats durant el curs 2009-2010 han estat:

- Taller de circ, amb l'Ateneu Popular de 9 Barris.
- Tallers manipulatius: fusteria, joieria, confecció i cuina, amb Impulsem SCCL.
- Taller de navegació a vela tradicional Grumet-Èxit, amb el Consorci El Far.
- Taller d'observació de primats "Tan monos com jo", al Zoo de Barcelona.
- Taller Un còmic amb història, amb un professional il·lustrador.

També s'han realitzat les experiències pilot dels tallers "Cinema: retrats d'oficis"[10] amb l'entitat A bao a qu, "TMB es mou per l'educació" amb TMB educa i "Vidre per fusió" amb la Fundació

MODALITAT	CRITERI	CARACTERÍSTIQUES	AVANTATGES
AGRUPAMENT PER NIVELLS	Rendiment	Divisió en grups classe segons el nivell de notes obtinguts o superades	- Facilita un ritme semblant de treball - Simplifica la programació i el seguiment
AULA OBERTA / AULA DE PROJECTES	Tipus de tasca	Alumnes amb força dificultats treballen continguts "menys escolars" amb força temps de l'horari	- Adaptació de continguts a les perspectives de l'alumnat - Treballar aspectes bàsics de la vida quotidiana
PROJECTE TUTORIAL	Tipus de reforç	Alumnes i professorat "pacten" uns continguts i/o un itinerari específic. Utilització de contractes.	- Personalització del currículum. - Atenció als interessos. - L'alumnat col·labora en l'elecció del currículum.
AGRUPAMENTS FLEXIBLES	Nombre d'alumnes	El grup classe es desfa provisionalment per treballar determinats continguts.	- Adaptació de la grandària del grup als objectius i no a la inversa. - Grups petits.

INCONVENIENTS	EN RELACIÓ ALS TALLERS ...
- Pot etiquetar l'alumnat - Empobreix el grup més baix - Distorsiona la realitat, que és diversa	- dificulta que el contingut pugui treballar de forma interdisciplinària - la responsabilitat del taller recau en un únic professor/a - els requeriments horaris dels tallers fa que la gestió del temps del centre sigui complicada - l'avaluació del taller es vincula a una matèria - passa de ser un projecte del grup a una acció individual
- Menys interacció amb el grup classe. - Pot etiquetar.	- facilita la tria de l'alumnat - facilita la connexió entre el taller i els objectius del grup - els requeriments horaris no suposen una dificultat - el contingut es pot treballar de forma interdisciplinària - avaluació vinculada a les competències - reconeixement positiu per part de la resta de la comunitat educativa - és un projecte del grup que pot esdevenir personal
- Nombre d'alumnes per tutor/a.	- la tria no la fa l'alumne/a - vinculat al reconeixement de les competències i a l'orientació - el pes l'assumeix el tutor/a
- Sovint són agrupats per nivells encobert, amb atenció excessiva a continguts declaratius. - Necessiten més professorat si els grups són petits.	- la tria, entre tot l'alumnat, és difícil - no hi ha prou hores per vincular el contingut del taller a l'aula - la responsabilitat del taller recau en un únic professor/a - el contingut no es pot treballar de forma interdisciplinària - avaluació per competències

(Quadre 4: Modalitats organitzatives d'alguns centres de secundària[11])

La tria de l'alumnat que participa als tallers

En alguns dels centres que en l'actualitat realitzen els TDC, fins fa dos o tres anys la diversitat s'atenia amb tot el grup classe. Però el que passava era que aquell alumnat que requeria una atenció diferenciada, passava a ocupar una cadira, i podia arribar a ser invisible per al professorat prou ocupat en fer la seva classe d'acord amb les necessitats i expectatives de la majoria del grup. I si ja era invisible, per què no deixar d'assistir a classe?

Una organització diferenciada els va permetre començar a posar noms i cognoms a les cares. Més tard, es van poder associar interessos i motivacions.

Aquests grups diferenciats (agrupacions per nivells, aules obertes o per projectes, aules amb projecte tutorial) si bé són freqüents a 3r i a 4t de l'ESO, es solen començar a configurar a 1r i 2n tenint en compte les recomanacions dels centres de primària dels quals provenen i, en alguns casos, d'entrevistes familiars i dels resultats d'algunes proves d'instrumentals. És la Comissió d'atenció a la diversitat del centre, amb l'equip directiu qui fa la proposta final de grup.

Aquests grups estan format per alumnes que es caracteritzen per què:

- han repetit algun curs al llarg de la seva escolaritat i, per tant, haurien de tornar a repetir 2n d'ESO donat que té moltes matèries suspeses,
- troben difícil seure quiets i necessiten bellugar-se molt, especialment quan estan treballant,
- requereixen un estil de treball informal, lluny de cadires i taules pròpies d'estil més formal de l'aula,
- els agrada estar actius, s'involucren físicament en projectes i recorden millor a través de les pròpies experiències; necessiten sentir-se bé per poder comprendre i recordar,
- són impulsius, prenen decisions ràpides amb poca informació,
- necessiten manipular les coses i utilitzar les seves mans mentre escolten o es concentren,
- prefereixen treballar per parelles, en un grup d'iguals, o formant part d'un equip,
- en general no volen la presència de figures d'autoritat; altres accepten l'autoritat i necessiten un feedback regular,
- perden la motivació fàcilment, s'aturen quan perden interès però a l'hora necessiten aturades constants i molt encoratjament per a completar llurs tasques,
- necessiten indicacions clares i un esquema de treball,
- els agrada canviar de tasques i tenir nous reptes, no els agrada repetir les tasques,
- tenen una baixa autoestima i manca d'habilitats socials,
- se senten atrets pel món laboral i per l'aprenentatge d'algun ofici, malgrat estiguin mancats d'una clara orientació personal
- en alguns casos tenen un entorn familiar que no sap respondre a la seva situació

Per tal de poder atendre de forma adequada, la majoria d'aquestes aules les conformen un promig de 12 - 15 alumnes. En el cas de voler fer un TDC, per tant, no suposa cap esforç complementari en la tria de l'alumnat participant.

No s'ha d'oblidar aquells centres que en els seus grups es fan agrupacions per nivell i la ràtio es de 25 a 30 alumnes per docent, o aquells que fan agrupacions flexibles. En tots dos casos es troben que s'ha de fer una tria d'alumnes entre un grup ja format. Aquesta elecció sol ser difícil i es realitza en general, en relació a un criteri: participa d'un TDC qui tingui un millor comportament a l'aula i

un afany per millorar.

El treball per projectes

La realització dels TDC en entitats i organitzacions educatives de la ciutat, en espais a vegades "poc convencionals" (vaixell o carpa de circ, per citar dos exemples), allunyats de les parets dels instituts, ha fet que a vegades es veiessin com a activitats complementàries i no curriculars, com una bona manera d'entretenir un grup d'alumnes a l'espera de que fessin 16 anys.

Però els TDC són clars exemples d'un currículum entès en termes de comprensió i relacions significatives (no d'acumulació de coneixements desconnectats) i de la relació existent entre el desenvolupament curricular dels objectius i continguts i el paper de l'alumnat en la construcció dels aprenentatges. Alguns dels centres que realitzen els TDC ho han sabut veure i han fet que el TDC fos l'experiència pràctica del projecte trimestral que realitza el grup a l'aula. De fet, és molt clar que si es prepara prèviament la sessió del taller a l'aula, augmenta la motivació i, per tant, l'aprofitament de l'alumnat.

La concreció dels objectius competencials dels àmbits d'aprenentatges es relacionen amb l'eix temàtic del TDC. Una reunió setmanal amb la resta de l'equip docent serveix perquè es coordinin.

En general, els TDC pròpiament dits tenen 3 hores de duració. Els centres han de tenir en compte en la seva planificació el desplaçament que es requereix fins arribar al lloc de realització. Hi ha alguns tallers, però, que requereixen una major implicació horària: es tracta d'aquells que es realitzen dins el centre, on l'equip docent ha de prendre un major protagonisme, i on es compte amb la presència d'un professional extern en la realització d'algunes de les sessions del taller[12].

L'equip docent, per tant, ha d'estar molt implicat i ha de voler que el treball cooperatiu sigui la seva manera de relacionar-se. I el tutor/a referent del grup, ha de participar en les sessions de formació, seguiment i avaluació del taller on participa[13].

Aquests dos darrers anys, alguns tutors i tutores dels instituts que realitzen TDC han constituït diferents grups de treball sempre vinculats a un taller en concret. En aquests grups també han participat professionals de les entitats amb qui es realitzen aquestes accions i la tècnica del Consorci d'Educació responsable del programa. El seu objectiu ha estat l'elaboració de material que vinculí el taller amb la programació de l'aula.

Com és obvi, aquells centres on tot l'alumnat d'una mateixa aula no participa en un TDC, no el fan servir com a eix del seu projecte trimestral. Això no significa que no puguin realitzar un TDC, sinó que el possible abast es veurà forçosament minvat.

L'avaluació en marxa

Els TDC formen part del currículum i per tant s'avaluen. Existeixen uns criteris d'avaluació concrets per a cada taller, en relació als objectius competencials i als coneixements, habilitats i actituds que s'hi treballen. S'insisteix especialment en el desenvolupament de les competències personals i social i ciutadana, en els hàbits i valors com l'assistència regular a classe, la puntualitat, la correcció en el tracte amb els altres, la responsabilitat, l'ordre, la constància i la iniciativa.

En general, el professorat fa un seguiment individualitzat de l'activitat de cadascú dels i les alumnes en aquest espai i s'intenta que l'autoavaluació per part dels i les alumnes esdevingui un element clau en el seu procés d'avaluació.

En conseqüència, durant i en finalitzar el procés, cada alumne/a és avaluat, segons uns ítems i amb una nota global.

Cada centre inclou aquesta nota de manera diferent en l'avaluació trimestral de l'alumne. Alguns la vinculen a una matèria (de la que el professor/a acompanyant és responsable), altres tenen en compte el procés competencial desenvolupat per l'alumne/a i l'incorporen als diferents àmbits.

Amb els canvis experimentats a nivell curricular i amb una gran diversitat de plantejaments sobre com es relaciona l'avaluació dels TDC amb l'avaluació que es fa en el centre, caldrà crear un espai de reflexió que ajudi a concretar propostes coherents i aplicables, sempre respectant la singularitat de cada institut.

4. ELS TALLERS PER A LA DIVERSIFICACIÓ COM A MIRALL DE L'ORIENTACIÓ

Un mirall sol mostrar-te tal i com ets, i per tant, de tant acostumat que estàs de veure't, no aportar-te res. Però depenent de la seva curvatura també et pot transformar i fer-te una persona encogida i rabassada, o ben alta i espigada, o capgrossa... i en cada reflex, descobriràs un aspecte nou, desconegut fins el moment, de tu mateix.

Això mateix és el que passa amb els tallers per a la diversificació. Són un conjunt de miralls on es pot veure reflectit diferents realitats que ajudaran a l'alumne/a en la presa de les seves decisions de futur.

- **El mirall de l'orientació personal:** fent servir una o altra estratègia de relació amb els altres i amb un mateix, tots els tallers afavoreixen l'autoconeixement de l'alumne, el descobriment d'habilitats amagades, nous lideratges entre els membres del grup, ... El canvi d'espai, de ritme, d'activitat, d'interlocutor adult, i, sobretot, el fet d'acabar amb èxit i gran qualitat petits projectes que al començament semblaven allunyats de les seves possibilitats, fa que l'autoestima de l'adolescent millori: el reconeixement d'aquest assoliment que des de l'institut i les famílies es pot fer, no farà sinó que reforçar encara més aquest sentiment de superació.

En el TDC cap alumne no queda en un racó, marginat. Les tasques a fer i els productes són prou diversificats perquè cadascú trobi el seu espai.

- **El mirall de l'orientació professional:** el fet que el taller estigui conduït per una o diverses persones professionals de l'ofici és la millor orientació professional que es pot donar amb aquests alumnes. Aquests nous referents ho saben tot sobre la feina: com ha de ser la persona que es dediqui en aquell ofici, quins perfils personals estan vinculats i quina formació i competències han de tenir, quina és la jornada laboral i la tipologia d'empreses on es pot treballar, si una persona amb inquietuds i ganes pot fer tota una trajectòria professional en un mateix sector laboral o no, qui és l'autoritat en la feina i la importància del treball en equip, etc.

També és la primera vegada que fan alguna cosa semblant a treballar, sota les "ordres" d'un "cap", han d'aprendre unes tasques i fer-les en un temps concret i amb qualitat perquè sinó les conseqüències són visibles i, algunes vegades, tot el grup surt perjudicat.

- **El mirall de la informació acadèmica:** durant el desenvolupament dels tallers s'aprofita per explicar d'una manera relaxada els diferents itineraris formatius existents per arribar a treballar professionalment en el sector amb el que es vincula el taller.

Però tots aquests aspectes cal reforçar-los des de la tutoria i fer que l'acció tutorial, lligada a l'orientació acadèmica i professional esdevingui un espai de reflexió on cada alumne/a, a partir de les experiències viscudes als TDC, adquireixi eines per identificar les pròpies capacitats, motivacions i expectatives, i es plantegi de forma coherent i raonada els dubtes i qüestionaments en relació al món laboral. Aquests elements, junt a d'altres accions informatives i orientadores, serviran com a base perquè l'alumnat decideixi, orientat pel tutor o tutora referent, un possible itinerari personal i professional a seguir després de la secundària obligatòria.

Encara falta, però, plantejar-se què es pot fer amb aquell alumnat que necessita fer un itinerari més individualitzat. Alumnes que viuen la seva escolarització de manera negativa, que no senten que tinguin relacions d'igualtat en el grup i el seu rol està tan definit que ni tan sols experiències com les dels TDC cobreixen les seves inquietuds, més a prop del món professional i laboral que no acadèmic. El que demanen amb la seva actitud és tenir vivències allunyades que no puguin relacionar amb l'entorn escolar. Per aquest alumnat caldrà dissenyar accions que assegurin un tractament més singular i personal. I així el centre educatiu aconseguirà estar encara més lluny de la seva "hospitalització".

Notes:

- [1] ESCOLA DE BARBIANA (1981) *Carta a una mestra*. Barcelona, La Llar del Llibre, Col·lecció Nadal (pg. 22-23)
- [2] El límit del que comprèn l'espai educatiu l'ha de determinar el propi centre: aula, edifici, barri, districte, ciutat, ...
- [3] Adaptació a partir de AUTORS DIVERSOS (2000) *Com ens ho fem? Propostes per educar en la diversitat*. Barcelona: Graó (pàg. 11, 38 i 39)
- [4] Veure article 52 de la Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació
- [5] Veure l'apartat 14.4 i 14.7
- [6] Resolució de 29 de maig de 2009 relativa a l'organització i el funcionament dels centres públics d'educació secundària per al curs 2009-2010, apartat 3.2.3
- [7] Article 14.7 del Decret 146/2007 d'ordenació de l'educació secundària; Resolució de 29 de maig de 2009, apartat 3.2.3.2; Article 148 de la Llei 12/2009 del 10 de juliol, d'educació
- [8] www.edubcn.cat/exit
- [9] Decret 143/2007, de 26 de juny, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria
- [10] <http://blocs.xtec.cat/retratsofcis0910/>
- [11] Adaptació a partir de AUTORS DIVERSOS (2000) *Com ens ho fem? Propostes per educar en la diversitat*. Barcelona: Graó (pàg. 117-118)
- [12] La descripció detallada dels requeriments horaris de cada taller, es troben publicats a http://www.edubcn.cat/exit/suport_atencio_convocatoria_participacio
- [13] Aquestes sessions estan certificades com a hores de formació permanent, dins el Pla de Formació de Zona.

Referències Bibliogràfiques:

- AUTORS DIVERSOS (2000) *Com ens ho fem? Propostes per educar en la diversitat*. Barcelona, Graó
- AUTORS DIVERSOS (2009) *Material del Grup de treball TECNE*, Barcelona, Consorci d'Educació de Barcelona. En línia http://www.edubcn.cat/rcs_gene/material_ok.pdf (consulta 13 abril de 2010)
- DUBÈT, F. (2005) *La escuela de las oportunidades*. Barcelona, Gedisa.
- ESCOLA DE BARBIANA (1981) *Carta a una mestra*. Barcelona, La Llar del Llibre, Col·lecció Nadal
- RUE, J. (2006) *Disfrutar o sufrir la escolaridad obligatoria*. Barcelona, Octaedro.
- TOMLINSON, A. (2008) *El aula diversificada: dar respuestas a las necesidades de todos los estudiantes*. Barcelona, Octaedro